

Pisanje znanstvene knjige dugotrajan je i vrlo složen proces, naročito ako je područje istraživanja neistraženo ili nedovoljno istraženo, uslijed reduciranoga broja znanstveno relevantnih izvora koji služe kao polazna premisa za znanstvenoistraživački rad. Prikupljanje i obrađivanje građe za ovu knjigu trajalo je godinama, a sama ideja javila se nakon okončanja Domovinskoga rata, odnosno mirne reintegracije hrvatskoga Podunavlja u ustavnopravni sustav Republike Hrvatske.

Sadržaj ove knjige odnosi se na povijesno-pravni prikaz paradržave Republike Srpske Krajine koja je na okupiranom području Republike Hrvatske *de facto* egzistirala do 7. kolovoza 1995. godine, odnosno do okončanja vojno-redarstvene operacije kodnoga naziva Oluja. Međutim, velikosrpska ideja na hrvatskom državnom teritoriju konačno je pobijeđena 15. siječnja 1998. godine mirnom reintegracijom hrvatskoga Podunavlja u ustavnopravni sustav Republike Hrvatske.

Republika Srpska Krajina po svome karakteru bila je federativna „država“ s teritorijalnim diskontinuitetom, višerječna imena njezinih federativnih jedinica u cijeloj knjizi pisana su velikim početnim slovom jer su tako navedena u službenim krajinjskim dokumentima iako bi pravopisno njihova imena trebalo pisati kombinirano, odnosno velikim i malim početnim slovima. S druge strane, prema sugestiji jezikoslovaca, tijekom pisanja ove knjige u njezinu tekstu nisam koristio kraticu tzv. ili prefiks kvazi kao dio složene riječi prigodom navođenja „državnopravnoga“ subjektiviteta Republike Srpske Krajine, ali sam samo u naslovu knjige *Paradržava Republika Srpska Krajina* odlučio, u morfološkom procesu slaganja riječi, koristiti grčku riječ para kao prvi dio imeničke složenice paradržava.

Sadržaj knjige *in facto* se odnosi na strukturu vlasti paradržave Republike Srpske Krajine, odnosno na hrvatsku pravnu povijest s kraja 20. stoljeća. Pravna znanja vrlo često za širu čitateljsku publiku nisu *propria scientia*, ona su *professionalem scientia*, zbog toga sam se, prije povijesne razrade i prikaza određene tematske cjeline, odlučio pravne institute i termine pojasniti u teorijskom obliku kako bi sadržaj knjige bio pristupačan širokoj čitateljskoj publici. Naime, objasnio sam pojam države, suvereniteta, momentalnoga suvereniteta, fiskalnoga suvereniteta, monetarnoga sustava, monetarne unije, sudbene, zakonodavne i izvršne vlasti i druge pojmove. Republiku Srpsku Krajinu odlučio sam obraditi s povijesno-pravne točke gledišta, a težište znanstvenoga istraživanja stavio sam na strukturu vlasti pobunjenih Srba na okupiranom državnom teritoriju Republike Hrvatske. Naime, obradio sam strukturu zakonodavne, sudbene, izvršne, fiskalne i monetarne vlasti Republike Srpske Krajine. Osim navedenih oblika vlasti, obradio sam *sui generis* ratnu monetarnu uniju

Savezne Republike Jugoslavije, Republike Srpske i Republike Srpske Krajine koja je egzistirala na području Republike Srbije, Republike Crne Gore te na okupiranim dijelovima Republike Hrvatske i susjedne Bosne i Hercegovine, dviju suverenih, međunarodno priznatih država, punopravnih članica Ujedinjenih naroda, a koje su imale svoj monetarni sustav bez cjelovito uspostavljenoga monetarnog suvereniteta na okupiranim područjima. Navedena monetarna integracija pobunjenih Srba bila je druga najveća u Europi nakon ratne monetarne unije *Raichsmarke* tijekom egzistiranja *Trećega Reicha*. Egzistiranje ratne monetarne unije Savezne Republike Jugoslavije, Republike Srpske i Republike Srpske Krajine nepoznato je široj hrvatskoj i svjetskoj javnosti, ova činjenica poznata je vrlo malom broju stručnjaka, ali isključivo onima koji se bave monetarnom problematikom s povijesno-pravne točke gledišta.

U okviru zakonodavne vlasti odlučio sam prikazati strukturu zakonodavnoga korpusa Republike Srpske Krajine. Analizom krajinskih zakonskih akata, odlučio sam dokazati da je tadašnji *lex posita* ili *ius positivum* Republike Srbije, Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije/Savezne Republike Jugoslavije, bio *caput et corpus* zakonodavnoga korpusa Republike Srpske Krajine. Naime, temeljem pravne analize, evidentna je nepobitna činjenica da su *forma legalis* i *forma essentialis* krajinskih zakona dominantno preuzeti iz navedenih legislativa. U istom poglavlju prikazani su glavni nositelji zakonodavne aktivnosti i njihova ovisnost o pravnim stručnjacima s područja Republike Srbije i Bosne i Hercegovine jer Republika Srpska Krajina nije imala kadrovske i organizacijske kapacitete za kreiranje legislative.

Prikazati funkcioniranje sudbene vlasti predstavljalo je poseban izazov, a ovdje sam nastojao obraditi pravosudnu svakodnevnicu, probleme s kojima su se susretali sudci i drugi dužnosnici u krajinskom pravosuđu. Prikazao sam obnašatelje pravosudnih funkcija, a od kojih su neki nakon mirne reintegracije hrvatskoga Podunavlja u ustavnopravni sustav Republike Hrvatske nastavili obnašati pravosudne funkcije prema hrvatskoj pozitivnoj legislativi, što mogu zahvaliti rekonzilijantnoj politici koju je provodila tadašnja hrvatska oficijelna vlast na čelu s prvim hrvatskim predsjednikom dr. Franjom Tuđmanom.

Izvršna vlast Republike Srpske Krajine bila je leglo kriminala i korupcije, a primarni zadatak ovoga istraživanja nije bio prikazati kriminogeni karakter izvršne vlasti, već isključivo organizacijsku strukturu s njezinim glavnim nositeljima, pri čemu je istraživački naglasak stavljen na „državnu“ razinu.

Pišući knjigu, pred sebe sam stavio vrlo ambiciozan zadatak, odlučio sam napraviti teritorijalnu rekonstrukciju Republike Srpske Krajine, a na ovaj sam se potez

odlučio jer sam primijetio da nitko od kartografa, koji se bave poviješću, koncepcijom i proučavanjem te izradom karata, nije precizno definirao „državni“ teritorijalni ustroj Republike Srpske Krajine. Nakon vremenskoga otklona od dvadeset i sedam godina od okončanja Domovinskoga rata bio je ovo vrlo ambiciozan pothvat, naročito zbog poražavajuće činjenice da institucije Republike Hrvatske, koje bi *ex officio* trebale imati podatke o okupiranim naseljima, taj podatak nisu sustavno obradile do današnjega dana. Naime, ovdje sam nailazio na vrlo veliko nerazumijevanje, što je za znanstvenu zajednicu i mene osobno poražavajuća činjenica. Primjenom znanstvenih metoda analize i sinteze, napravio sam popis okupiranih naselja prema samoproglašenim srpskim oblastima u Republici Hrvatskoj. Podatke o okupiranim naseljima dobivao sam vrlo površno, analizirao sam ih i sintetizirao iz više izvora koji su se odnosili na određeno područje. Pojedine podatke dobivao sam od izravnih sudionika Domovinskoga rata koji su mi napravili teritorijalnu analizu za područje na kojem su boravili prilikom obrane suvereniteta i teritorijalnoga integriteta Republike Hrvatske. Rekonstrukciju sam sa 100 %-tnom sigurnošću napravio za hrvatsko Podunavlje, odnosno za Srpsku Oblast Slavoniju, Baranju i Zapadni Srem, a za druge dvije srpske autonomne oblasti to sam učinio s vrlo malim odstupanjem, tj. s vrlo visokim postotkom točnosti.

Javne financije Republike Srpske Krajine bile su „misaona imenica“, odnosno „mrtvo slovo“ na papiru. Količina ubranih fiskalnih i nefiskalnih prihoda nije bila dovoljna za financiranje esencijalnih potreba krajinskoga stanovništva, vlasti i rata protiv Republike Hrvatske. Javne potrebe i ratna aktivnost pobunjenih Srba primarno su financirane iz financijskih doznaka Miloševićeva režima, odnosno SRJ-a i Republike Srbije, a ova činjenica bila je dobro poznata i Tužiteljstvu ICTY-ja u Den Haagu. Glede objektivnosti i cjelovite primjene načela materijalne istine u kaznenom postupku protiv Slobodana Miloševića, Tužiteljstvo ICTY-ja, koje se bavilo progonom osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnoga humanitarnog prava na području bivše Jugoslavije od 1991. godine, koristilo je razne profile sudskih vještaka. Među mnogobrojnim, nizozemski financijski stručnjak Motren Torkildsen dobio je zadatak utvrditi je li u razdoblju od 1991. do 1995. pružana financijska pomoć Republici Srpskoj Krajini i Republici Srpskoj od strane organizacija, pod *de iure* ili *de facto* kontrolom Slobodana Miloševića. Zbog toga, analizirao sam financijske aspekte Drugoga Torkildsenova izvješća koje je on izradio za potrebe Tužiteljstva ICTY-ja, a iz kojega su vidljivi svi modeli financiranja Republike Srpske Krajine.

Knjigu sam pisao *in extenso* jer je to zahtijevala tema knjige, a prigodom pisanja koristio sam razne pisane izvore, knjige, znanstvene i stručne članke, razna enciklopedijska izdanja, zakonske, podzakonske akte i dr. Hemeroteka mi je bila značajan

izvor znanstvenoga istraživanja, odnosno zbirke novina i časopisa, a ukupno sam koristio 1 369 pisanih izvora koji su taksativno popisani u knjizi. U knjizi je prikazan značajan broj fotografija, dokumenata i karikatura međunarodno poznatoga hrvatskog karikaturista Otona (Ota) Antona Reisingera (1927. - 2016.) koji je svojim karikaturama svakodnevno iskazivao političku i moralnu kritiku, odnosno političku parodiju prema velikosrpskoj politici uoči i tijekom Domovinskoga rata. Zahvaljujem Reisingerovim unucima koji su mi, kao zakonski nasljednici i nositelji njegovih autorskih prava, odobrili objavljivanje karikatura.

Cijelu knjigu pisao sam *sine ira et studio*, odnosno činjenicama do spoznaje, nastojao sam objektivno, pravedno, nepristrano, *nomen et cognomen* prikazati ulogu pojedinaca u strukturi vlasti Republike Srpske Krajine. Pišući knjigu, vodio sam se Ciceronovom izrekom: *Historia est testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis*. (Povijest je svjedok vremena, svjetlo istine, život pamćenja, učiteljica života, glasnica starine.)

In fine, zahvaljujem nakladniku i sunakladnicima, recenzentima, urednicima, prevoditeljima i lektorima stranih jezika, lektorici hrvatskoga jezika i korektorici koji su u značajnoj mjeri podigli razinu kvalitete ove knjige. Brojni zaposlenici raznih institucija iz sfere znanosti i kulture vrlo često su mi izišli ususret prigodom prikupljanja povijesne građe, a imam potrebu posebno istaknuti, prema abecednom redoslijedu, sljedeće institucije: Državni arhiv u Osijeku, Državni arhiv u Sisku i njegov Arhivski sabirni centar u Petrinji, Državni arhiv u Slavonskom Brodu, Državni arhiv u Virovitici, Državni arhiv u Vukovaru i njegov Arhivski centar u Vinkovcima, Gradsku i sveučilišnu knjižnicu u Osijeku, Hrvatski državni arhiv, Memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskoga rata, Muzejsku knjižnicu i čitaonicu Muzeja Slavonije u Osijeku i Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu. Osim navedenim institucijama, zahvalan sam i predstavnicima Hrvatske narodne banke i Hrvatske radiotelevizije. Predstavnici HNB-a su mi uime središnje banke Republike Hrvatske ustupili materijale koji se odnose na konverziju dinara Savezne Republike Jugoslavije u hrvatsku kunu tijekom mirne reintegracije hrvatskoga Podunavlja u ustavnopravni sustav Republike Hrvatske. S druge strane, predstavnici HRT-a su mi uime nacionalne radijske i televizijske ustanove ustupili audiovizualne snimke, a iz kojih sam izradio dio fotografija za potrebe ove znanstvene knjige.

Autor